ZBIERKA ZÁKONOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1950

Vyhlásené: 10.06.1950 Vyhlásená verzia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

66.

Zákon

zo dňa 17. mája 1950

o pracovných a platových pomeroch štátnych zamestnancov.

Národné shromaždenie Československej republiky usnieslo sa na tomto zákone:

Prvá časť.
Úvodné ustanovenia.

§ 1.
Účel zákona.

Účelom tohto zákona je usporiadať pracovné a platové pomery štátnych zamestnancov obdobne, ako je to u ostatných pracujúcich, umožniť tak správny výber, hodnotenie a odmeňovanie zamestnancov a zaručiť v najvyššej miere osobnú zodpovednosť, uvedomelú disciplínu a podmienky pre socialistický pomer k práci, a tým i celkové zvýšenie produktivity práce.

Rozsah platnosti zákona.

§ 2.

(1) Tento zákon sa vzťahuje na všetkých štátnych zamestnancov s výnimkou

a) príslušníkov ozbrojených sborov z povolania a

b) sudcov z povolania a prokurátorov.

(2) Vláda určí podniky, ústavy, fondy a zariadenia, na zamestnancov ktorých sa tento zákon nevzťahuje. Vláda upraví aj pracovné a platové pomery týchto zamestnancov; než sa tak stane, platia pre nich doterajšie predpisy.

§ 3.
Zamestnanecké skupiny.

Zamestnanci sa podľa povahy úloh nimi obstarávaných roztrieďujú do zamestnaneckých skupín, ktoré tvoria

a) správni zamestnanci,

b) učitelia,

c) zamestnanci zdravotnej starostlivosti,

d) zamestnanci zahraničnej služby.

§ 4.
Plánovanie pracovných síl.

(1) Plánom pracovných síl sa ustanoví počet a druh pracovných síl potrebných na plnenie úloh štátnej správy; pritom sa určia oddelene aj funkčné miesta. Tento plán sa sostaví vždy na časové obdobie shodné s obdobím jednotného hospodárskeho plánu (plánovacie obdobie).

(2) Ak nastanú za plánovacieho obdobia zmeny v organizácii štátnej správy alebo v niektorého jej odboru alebo zmeny úloh, ktoré boly podkladom pre sostavenie plánu pracovných síl, treba pre zvyšujúcu časť plánovacieho obdobia prispôsobiť plán uvedeným zmenám.

(3) Pracovné sily môžu byť plánované len v počte nevyhnutne potrebnom na obstarávanie úloh štátnej správy v plánovacom období, funkčné miesta len v počte, ktorý je pri najúspornejšom usporiadaní štátnej správy nevyhnutne potrebný.

(4) Plán pracovných síl schvaľuje vláda.

(5) Smernice pre sostavenie, prejednanie a kontrolu plánu pracovných síl a pre jeho vykonávanie vydá vláda.

Druhá časť.
Úprava pracovných a platových pomerov.

Diel 1.
Spoločné ustanovenia.

§ 5.
Vznik pracovného pomeru.

(1) Zamestnancov možno prijať len v rámci plánu pracovných síl.

(2) Pracovný pomer a doba zamestnania začínajú sa dňom nastúpenia práce.

(3) Zamestnanci složia pri nastúpení práce sľub. Podrobnosti určí vláda nariadením.

§ 6.
Podmienky pre vznik pracovného pomeru.

(1) Zamestnancom sa môže stať, kto

a) je československý občan,

b) je štátne spoľahlivý a bezúhonný,

c) je telesne a duševne spôsobilý na práce, pre ktoré je prijímaný,

d) preukáže primeraný čas práce vo výrobe,

e) má potrebnú politickú a odbornú spôsobilosť.

(2) Podrobnosti a odchýlky určí vláda, poprípade orgány ňou na to splnomocnené.

§ 7.
Pracovné označenie.

Pracovné označenie zamestnancov, pokiaľ nie je už ustanovené osobitnými predpismi, určí vláda.

§ 8.
Kvalifikačné skúšky.

(1) Zamestnanci sa podrobujú podľa potreby kvalifikačným skúškam.

(2) Podrobnosti o kvalifikačných skúškach určí príslušný ústredný úrad po dohode s Ministerstvom vnútra.

§ 9.
Postavenia zamestnanca.

(1) Každému zamestnancovi sa dostávajú zaradením na určité pracovné miesto v štátnej správe oprávnenia vymedzené zákonnými a organizačnými predpismi.

(2) Zamestnancovi činnému v medziach jeho oprávnení zaručuje štát podporu a ochranu.

§ 10.
Povinnosti.

(1) Zamestnanec je povinný pracovať so všetkým úsilím pre zaistenie a rozvoj ľudovodemokratického zriadenia, najmä upevnenie moci pracujúceho ľudu.

(2) Pri svojej práci je povinný spravovať sa zásadne príkazmi a pokynmi vedúcich a nesmie svojmocne prekročiť rámec svojho oprávnenia. Sverené práce má vykonať včas, verne a svedomite. V služobných veciach je povinný zachovávať mlčanlivosť.

(3) Za svoju prácu je zamestnanec osobne zodpovedný a svoje chovanie má vždy zariadiť tak, aby bolo v súlade s požiadavkami potrebnej uvedomelej disciplíny a podporovalo pracujúcu pospolitosť. Vedomosti politické a odborné, potrebné na plnenie sverených úloh, je povinný zamestnanec rozširovať a prehlbovať.

(4) Zamestnanec nesmie vykonávať vedľajšiu súkromnú činnosť (funkciu, zamestnanie, povolanie), ktorá by mu prekážala v riadnom plnení jeho povinností, priečila sa verejným záujmom alebo budila pochybnosť o jeho nestrannom a nezištnom vykonávaní sverených prác. Taktiež je neprípustné, aby zamestnanec prijímal od kohokoľvek vzhľadom na svoju činnosť dary alebo iné výhody alebo si ich dal sľúbiť.

(5) Zamestnanec je povinný svedomite opatrovať majetok, ktorý mu bol úradom sverený. Ak mu bola uložená aj jeho správa, je povinný vykonávať ju s náležitou starostlivosťou.

(6) Podrobnosti upraví vláda nariadením, ktorým môže aj splnomocniť ústredné úrady, aby podľa potreby vydaly predpisy o osobitných povinnostiach zamestnancov.

§ 11.
Dôsledky porušenia povinností.

(1) Ak poruší zamestnanec úmyselne alebo z nedbanlivosti svoje povinnosti, stíha sa kárnymi trestmi.

(2) Ak spôsobil zamestnanec zavineným porušením povinností štátu škodu, je povinný ju nahradiť.

(3) Podrobnosti určí vláda nariadením.

§ 12.
Pracovný čas.

(1) Rozdelenie pracovného času v rámci platných predpisov určí vláda, poprípade úrady (orgány) ňou na to splnomocnené. Ak to vyžaduje včasné vykonanie úlohy, je zamestnanec povinný pracovať i nad rozsah určeného pracovného času.

(2) V akom rozsahu a za akých podmienok sa znižuje pracovný čas zamestnancov pracujúcich trvalo pod vplyvom röntgenového alebo rádiového žiarenia alebo vystavených pri práci trvalo nákaze tuberkulózou, určí vláda.

§ 13.
Neprítomnosť v práci.

(1) Neprítomnosť zamestnankýň v práci pre tehotenstvo alebo materstvo je ospravedlnená po čas 18 týždňov, v ktorých došlo k pôrodu.

(2) Zo závažných príčin možno zamestnancovi poskytnúť pracovné voľno alebo úľavu v práci v rozsahu a za podmienok, ktoré určí vláda.

(3) Nárok na pracovné príjmy po dobu ospravedlnenej neprítomnosti v práci upravia platové poriadky.

§ 14.
Pracovné príjmy.

(1) Pre platové roztriedenie zamestnancov sa v príslušných zamestnaneckých skupinách určia podľa jednotlivých druhov prác a ich hodnoty pracovné triedy.

(2) Zamestnanci sa zaraďujú (preraďujú) do pracovných tried v rámci schváleného plánu pracovných síl podľa druhu konanej práce.

(3) Pracovné triedy, im zodpovedajúci základný plat, ostatné pracovné príjmy a bližšie podmienky pre zaraďovanie zamestnancov do pracovných tried upravia platové poriadky.

§ 15.
Sociálne dávky.

(1) Zamestnancom prislúcha prídavok na deti, a to vo výške a za podmienok určených predpismi platnými pre ostatných pracujúcich. Podrobnosti určia platové poriadky.

(2) Vláda môže povoľovať iné sociálne dávky, najmä pre zamestnancov postihnutých nešťastím a pre pozostalých po zamestnancoch, a vydávať smernice o poskytovaní týchto dávok.

§ 16.
Administratívne srážky.

Pohľadávky štátu voči zamestnancovi vzniknuté z pracovného pomeru možno uhradzovať administratívnymi srážkami s pracovných príjmov v rozsahu a za podmienok, ktoré určia platové poriadky.

§ 17.
Zmena pracovného miesta.

Zamestnanec môže byť na žiadosť alebo z úradnej moci

a) preložený alebo prechodne pridelený na iné pracovište toho istého odboru štátnej správy,

b) prevedený do inej zamestnaneckej skupiny alebo do iného odboru štátnej správy.
Skončenie pracovného pomeru.

§ 18.
Spôsoby skončenia pracovného pomeru.

Pracovný pomer sa končí:

a) výpoveďou,

b) zrušením bez výpovede,

c) dohodou,

d) odsúdením na stratu občianskych práv.

§ 19.
Rozviazanie pracovného pomeru výpoveďou.

(1) Zamestnanec môže vypovedať z vážnych osobných dôvodov pracovný pomer. Prijatie výpovede môže sa odoprieť vo verejnom záujme.

(2) Úrad môže rozviazať písomnou výpoveďou pracovný pomer zamestnanca,

a) ak sa neosvedčí behom prvých troch mesiacov po nastúpení práce,

b) ak vyjde na javo, že pri prijatí nesplňoval podmienky pre vznik pracovného pomeru,

c) ak vykazuje vlastnou vinou nedostatočný pracovný výkon,

d) ak poruší hrubo svoje povinnosti,

e) ak nastane uňho stav, ktorý podľa predpisov o národnom dôchodkovom poistení zakladá preň v prípade skončenia pracovného pomeru nárok na invalidný alebo starobný dôchodok,

f) ak stratí československé občianstvo,

g) ak je vo verejnom záujme potrebné účelnejšie rozmiestenie pracovných síl.

(3) U zamestnancov, u ktorých od nastúpenia práce neuplynul čas troch mesiacov, je výpovedná lehota dva týždne. U ostatných zamestnancov je výpovedná lehota tri mesiace a začína prvým dňom nasledujúceho mesiaca po daní výpovede.

(4) O zamestnanca, ktorého pracovný pomer bude rozviazaný výpoveďou podľa odseku 2 písm. g), bude postarané iným vhodným umiestením zodpovedajúcim jeho spôsobilosti. Do času, než sa tak stane, možno mu poskytnúť primeranú výpomoc. Podrobnosti určí vláda.

§ 20.
Zrušenie pracovného pomeru bez výpovede.

Úrad zruší bez výpovede pracovný pomer zamestnanca, ak sa dopustí zamestnanec takého konania, že ho nemožno ďalej považovať za štátne spoľahlivého alebo že jeho bezodkladné prepustenie je v záujme udržania pracovnej disciplíny podľa povahy veci nevyhnutne potrebné.

§ 21.
Rozviazanie pracovného pomeru dohodou.

Dohodou medzi zamestnancom a úradom môže sa pracovný pomer rozviazať bez dodržania výpovednej lehoty.

Diel 2.
Osobitné ustanovenia.

§ 22.
Pracovný pomer správnych zamestnancov na skúšku.

(1) Správni zamestnanci sa prijímajú do pracovného pomeru na skúšku zpravidla na podklade prijímacích skúšok. Skúšobný čas trvá tri mesiace.

(2) Podrobnosti o prijímacích skúškach a bližšie smernice o spôsobe práce v skúšobnom čase určí príslušný ústredný úrad.

Učitelia.

§ 23.
Vymedzenie osobného rozsahu.

Učitelia sú štátni zamestnanci, ktorí na školách obstarávajú výchovu a vyučovanie.

§ 24.
Povinnosti.

(1) Učiteľ je povinný pracovať s najväčším úsilím a starostlivosťou na rozumovom, mravnom a telesnom rozvoji sverenej mládeže, aby vyspela na uvedomelých občanov ľudovodemokratického štátu, statočných obrancov vlasti a zástancov pracujúceho ľudu a socializmu.

(2) Učiteľ má prispievať ku kultúrnemu rozvoju štátu, pôsobiť na zvýšenie politického uvedomenia ľudu a pomáhať pri zavádzaní socialistických foriem práce, najmä na dedine.

(3) Učiteľ poverený správou školy (odboru) má byť ostatným učiteľom vzorom a viesť školu tak, aby ako kolektív učiteľov a žiakov vo spolupráci s rodičmi vykonávala zdarne svoje politické a výchovné poslanie.

(4) V pracovnom čase určenom všeobecnými predpismi je učiteľ povinný plniť normálnu mieru vyučovacej povinnosti, obstarávať práce súvisiace s vyučovaním a práce, ktoré sa mu uložia osobitnými predpismi.

Zamestnanci zdravotnej starostlivosti.

§ 25.

Vymedzenie osobného rozsahu.

(1) Zamestnanci zdravotnej starostlivosti sú zamestnanci, ktorí odborne pracujú v odbore starostlivosti o zdravie ľudu alebo v odbore veterinárnej starostlivosti.

(2) Okruh zamestnancov zdravotnej starostlivosti bližšie vymedzí platový poriadok.

§ 26.

Povinnosti.

(1) Zamestnanci činní v odbore starostlivosti o zdravie ľudu sú povinní s najväčším úsilím starať sa o zvýšenie zdravotnej úrovne ľudu. Pritom sú povinní poskytovať hodnotnú a účelnú zdravotnú starostlivosť zodpovedajúcu súčasnému stavu a úrovni lekárskej vedy a zdravotníckych zariadení.

Sú ďalej povinní zvyšovať pracovnú spôsobilosť obyvateľstva a prispievať tak k budovaniu socializmu.

(2) Každý lekár a v medziach svojej spôsobilosti i každý iný zamestnanec zdravotnej starostlivosti je povinný, ak tomu nebráni neprekonateľná prekážka, poskytnúť prvú pomoc v každom dennom i nočnom čase, ak bez neodkladného poskytnutia tejto pomoci by bol ohrozený život alebo bolo vážne ohrozené zdravie nemocného a ak nie je lekárska pomoc obvyklým spôsobom včas dosiahnuteľná.

(3) Ustanovenie odseku 1 platí primerane pre zamestnancov činných v odbore veterinárnej starostlivosti.

Zamestnanci zahraničnej služby.

§ 27.

Pre zamestnancov zahraničnej služby platia ustanovenia tohto zákona o správnych zamestnancoch. Odchýlky z týchto ustanovení odôvodnené povahou zahraničnej služby určí vláda.

Tretia časť.
Prechodné a záverečné ustanovenia.

§ 28.
Prevod doterajších zamestnancov.

(1) Štátni zamestnanci, ktorí sú v deň začiatku účinnosti tohto zákona v činnej službe, zaradia sa do príslušných pracovných tried v medziach dočasného plánu pracovných síl a dostanú namiesto všetkých služobných príjmov podľa doterajších predpisov príjmy podľa tohto zákona. Dočasný plán pracovných síl sa určí podľa § 4 najdlhšie na čas jedného roka odo dňa začiatku účinnosti tohto zákona.

(2) Až do vykonania prevodu vyplácajú sa preddavkove služobné príjmy podľa doterajších predpisov; prípadné preplatky sa odpúšťajú, pokiaľ ich nezavinil zamestnanec.

(3) Za súčasť služobných príjmov podľa doterajších predpisov sa považujú i preddavky povolené vládou na platovú úpravu štátnych a niektorých iných verejných zamestnancov.

(4) Podrobnosti, najmä či a v akej výške prislúcha prídavok na vyrovnanie prípadného rozdielu medzi doterajšími a novými príjmami, určí vláda.

§ 29.
Dôchodkové poistenie a penzijné zaopatrenie.

(1) Pre zamestnancov v činnej službe, ktorí do dňa začiatku účinnosti tohto zákona neboli účastní na národnom dôchodkovom poistení, a pre požívateľov odpočivných (zaopatrovacích) platov platia odo dňa účinnosti tohto zákona predpisy o národnom dôchodkovom poistení. Penzijné nároky získané vo verejnom penzijnom zaopatrení pred účinnosťou tohto zákona zostávajú však nedotknuté.

(2) Podrobnosti upraví vláda nariadením; než sa tak stane, postupuje sa podľa doterajších predpisov.

§ 30.
Pôsobnosť.

(1) Robiť opatrenia a rozhodnutia podľa tohto zákona a predpisov podľa neho vydaných prislúcha osobnému úradu, pokiaľ sa v tomto zákone alebo v týchto predpisoch neustanovuje inak. Ústredný úrad môže toto oprávnenie preniesť na úrady podriadené, poprípade na seba. Konanie upraví vláda nariadením.

(2) Prezidentovi republiky prislúcha vymenúvať vysokoškolských profesorov.

(3) Poverovanie funkciami prislúcha

a) prezidentovi republiky, pokiaľ ide o
   1. prednostu a ostatných zamestnancov Kancelárie prezidenta republiky,
   2. prednostov diplomatických misií,
   3. predsedu Ústredia vedeckého výskumu, jeho námestníka a predsedu Štátneho úradu štatistického,
b) užšiemu Predsedníctvu Národného shromaždenia (Predsedníctvu Slovenskej národnej rady), pokiaľ ide o zamestnancov Národného shromaždenia (Slovenskej národnej rady),
c) vláde, pokiaľ ide o
   1. vedúcich zamestnancov ústredných úradov poverených stálym zastupovaním ministra (námestníkov ministra),
   2. prednostov odborov ústredných úradov,
d) jednotlivým členom vlády, poprípade predsedom ústredných úradov, pokiaľ ide o
   1. správnych zamestnancov a zamestnancov zdravotnej starostlivosti na funkčných miestach, ktorých poverenie funkciou neprislúcha prezidentovi republiky alebo vláde,
   2. riaditeľov škôl III. stupňa.

(4) Predpisy o ustanovovaní tajomníkov a prednostov referátov na krajských národných výboroch zostávajú nedotknuté. Komu prislúcha poverovanie ostatných zamestnancov národných výborov funkciami, určí vláda.

(5) Z funkcie odvoláva patričný ústredný úrad. Na Národnom shromaždení (Slovenskej národnej rade) a národných výboroch odvoláva z funkcie orgán, ktorý zamestnanca funkciou poveril.

(6) Ústredné úrady môžu pôsobnosť uvedenú v odseku 3 písm. d) a v predchádzajúcom odseku vete prvej preniesť na osobné úrady.

(7) Hodnosti zahraničnej služby v cudzine udeľuje, pokiaľ toto právo nie je vyhradené prezidentovi republiky, minister zahraničných vecí, a ak ide o odborných pridelencov, po dohode s vecne príslušným ministrom.

§ 31.
Rozhodcovské konanie.

(1) Spory z pracovného pomeru prejednávajú výlučne rozhodcovské komisie. Začatie sporu z pracovného pomeru nemá odkladný účinok na vykonanie opatrení, o ktoré vo spore ide.

(2) Zloženie a organizáciu rozhodcovských komisií, ako aj konanie v nich upraví vláda nariadením.

(3) Sťažnosť k Správnemu súdu je v týchto veciach vylúčená.

§ 32.
Platové poriadky.

Platové poriadky pre jednotlivé zamestnanecké skupiny vydá vláda nariadeniami. Platové poriadky môžu bližšiu úpravu otázok nimi zásadne upravených vyhradiť vládnym usneseniam, poprípade sveriť ju patričným ústredným úradom.

§ 33.
Zamestnanci prijatí na výkon prác vyskytujúcich sa len v určitých časových obdobiach alebo na zdolanie mimoriadnych prác prechodnej povahy.

(1) Pre zamestnancov prijatých na výkon prác vyskytujúcich sa len v určitých časových obdobiach alebo na zdolanie mimoriadnych prác prechodnej povahy platia iba ustanovenia § 5 ods. 2, § 6 ods. 1 písm. a) až c) a ods. 2, §§ 9 až 13, § 18, § 19 ods. 1 až 3, §§ 20, 21 a 28, § 30 ods. 1, §§ 31, 35 a 36, a pokiaľ platové poriadky neurčia inak, i §§ 14 až 16.

(2) V rozhodnutí o prijatí má sa výslovne uviesť práca a čas, na ktorý sa zamestnanec prijíma. Pracovný pomer týchto zamestnancov skončí sa uplynutím času, na ktorý bol dojednaný, ak sa neskončil už pred tým podľa ustanovení §§ 18 až 21.

§ 34.
Osobitné ustanovenie o pracovných a mzdových pomeroch niektorých verejných zamestnancov.

Pre neštátnych verejných zamestnancov, na ktorých sa vzťahuje ustanovenie § 14 písm. a) zákona č. 244/1948 Sb., o štátnej mzdovej politike, platia ustanovenia tohto zákona len potiaľ, pokiaľ tak ustanoví vláda. Ustanovenia § 2 ods. 2 druhej vety a § 29 platia obdobne.

§ 35.
Oslobodenie od poplatkov a dávok.

Podania zamestnancov vo veciach ich pracovných a platových pomerov, ako aj zápisnice spísané v takých veciach sú oslobodené od poplatkov a dávok za úradné úkony vo veciach správnych.

§ 36.
Zamestnanci národných výborov.

(1) Zamestnanci v činnej službe vo správe vykonávanej národnými výbormi a vo správe alebo prevádzke podnikov, ústavov, fondov a iných zariadení spravovaných národnými výbormi, ktorí nie sú štátnymi zamestnancami, stávajú sa nimi a vzťahujú sa na nich ustanovenia tohto zákona s výnimkou zamestnancov komunálnych podnikov podľa zákona č. 199/1948 Sb., o komunálnych podnikoch. Ustanovenia § 29 platia tu obdobne.

(2) Osobným úradom zamestnancov národných výborov je krajský národný výbor. Ministerstvo vnútra môže podľa potreby preniesť túto pôsobnosť po dohode s patričnými ústrednými úradmi na národné výbory nižšieho stupňa.

§ 37.
Zamestnanci Národného shromaždenia a Slovenskej národnej rady.

Pre zamestnancov Národného shromaždenia (Slovenskej národnej rady) platí tento zákon s odchýlkou, že tam, kde sa v ňom určuje pôsobnosť vlády alebo jej členov, je príslušné užšie Predsedníctvo Národného shromaždenia (Predsedníctvo Slovenskej národnej rady).

§ 38.
Zrušenie doterajších predpisov.

Odo dňa začiatku účinnosti tohto zákona strácajú pre zamestnancov uvedených v § 2 ods. 1 platnosť alebo používateľnosť doterajšie predpisy o pracovných a platových pomeroch štátnych zamestnancov.

§ 39.
Účinnosť a vykonanie.

Tento zákon nadobúda účinnosť dňom 1. apríla 1950; vykonajú ho všetci členovia vlády.

Gottwald v. r.

Dr. John v. r.

Zápotocký v. r.

Široký v. r.

Fierlinger v. r.

Dr. Ševčík v. r.

arm. gen. Svoboda v. r.

Dr. Dolanský v. r.

Dr. Čepička v. r.

Dr. Gregor v. r.

Nosek v. r.

Kopřiva v. r.

Kabeš v. r.

Dr. Nejedlý v. r.

Dr. Rais v. r.

Kopecký v. r.

Kliment v. r.

Ďuriš v. r.

Krajčír v. r.

Petr v. r.

Dr. Ing. Šlechta v. r.

Dr. Neuman v. r.

Erban v. r.

Plojhar v. r.

Ing. Jankovcová v. r.

Dr. Šrobár v. r.

Vydavateľ Zbierky zákonov Slovenskej republiky a prevádzkovateľ právneho a informačného portálu Slov-Lex dostupného na webovom sídle www.slov-lex.sk je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, 813 11 Bratislava, tel.: 02 571 01 000, e-mail: helpdesk@slov-lex.sk.